

ข้อบังคับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ฉบับที่ 17

ว่าด้วย โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

เพื่อให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการชาวบ้านเกิดผลรูปธรรมสู่การปฏิบัติ อย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 20(6) แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ.2543 คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน จึงออกข้อบังคับว่าด้วยโครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้านไว้ ดังนี้

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า ข้อบังคับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยโครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 2. ข้อบังคับนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3. ในข้อบังคับนี้

“สวัสดิการชาวบ้าน” หมายความว่า การสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชนเมืองหรือชนบท เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น ในรูปแบบและวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย ซึ่งหมายถึงทุกอย่างที่ทำให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน น้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

“โครงการ” หมายความว่า โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

“กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน” หมายความว่า กองทุนสวัสดิการชาวบ้านที่จัดตั้งและดำเนินการโดยชาวบ้านในแต่ละแห่ง เป็นกองทุนของชาวบ้านเองเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนและความมั่นคงในชีวิตให้แก่สมาชิก ซึ่งอาจใช้ชื่อว่า กองทุนสวัสดิการชาวบ้านหรือไม่ก็ได้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการ โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการ โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

ชาวบ้าน	“ที่ปรึกษา”	หมายความว่า	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ โครงการพัฒนาสวัสดิการ
	“คณะกรรมการกองทุน”	หมายความว่า	คณะกรรมการพัฒนากองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน	“สมาชิกโครงการ”	หมายความว่า	กองทุนสวัสดิการชาวบ้านที่เป็นสมาชิกของ
	“สมาชิกกองทุน”	หมายความว่า	สมาชิกกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
สวัสดิการชาวบ้าน	“คณะอนุกรรมการ”	หมายความว่า	คณะอนุกรรมการประสานสนับสนุนการพัฒนา
			ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการระดับภาค และคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
	“สถาบัน”	หมายความว่า	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
	“คณะกรรมการสถาบัน”	หมายความว่า	คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
	“ผู้อำนวยการ”	หมายความว่า	ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

หมวด 2

โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 4. ให้จัดตั้งโครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้านในสถาบัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อเป็นกลไกการประสานสนับสนุนการจัดสวัสดิการชาวบ้าน ให้เป็นโครงสร้างระบบสวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนเป็นเจ้าของการพัฒนา ขยายผลให้กว้างขวางและพัฒนาเป็นนโยบายของประเทศ
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากองทุนสวัสดิการชาวบ้านที่ชาวบ้าน และองค์กรปกครองท้องถิ่นร่วมกันดำเนินการโดยชาวบ้านมีบทบาทสำคัญ และเชื่อมโยงกับระบบของหน่วยงานต่างๆ
- 3) ผนวกรวมเผยแพร่การสร้างสำนึกของชาวบ้านในการตระหนักรู้และพึ่งตนเอง ผ่านกระบวนการจัดสวัสดิการชาวบ้าน
- 4) ให้การสนับสนุนทางการเงินเพื่อการจัดสวัสดิการแก่กองทุนสวัสดิการชาวบ้านที่เป็นสมาชิกโครงการ ในส่วนที่เกินความสามารถของกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
- 5) สนับสนุนการเรียนรู้ และการจัดความรู้ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชาวบ้านที่เชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการ ภาครัฐและอื่นๆ

ข้อ 5 ให้คณะกรรมการสถาบันแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการโครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ เป็นประธาน กรรมการประกอบด้วย ผู้แทนกองทุน

สวัสดิการชาวบ้านจำนวนไม่เกินสิบสี่คน ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้แทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสองคน และให้ประธานเป็นผู้แต่งตั้งเลขานุการ

คณะกรรมการอาจพิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการก็ได้

ข้อ 6 ที่ปรึกษาและกรรมการในส่วนของผู้แทนกองทุนสวัสดิการชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งมาแทนอยู่ในวาระเท่ากับเวลาที่เหลืออยู่ของกรรมการที่ได้แต่งตั้งแล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่ ให้คณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะกรรมการชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ 7 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและต่างประเทศ ในการพัฒนา นโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทาง และองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการชาวบ้าน
- 2) จัดหางบประมาณสนับสนุน โครงการและบริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์
- 3) อนุมัติแผนการเงินและแผนการดำเนินงานของโครงการ
- 4) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง

ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

5) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเกี่ยวกับ

- (ก) การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการประสานสนับสนุนการพัฒนากองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
- (ข) การเป็นสมาชิกโครงการ และสิทธิหน้าที่ของสมาชิกโครงการ
- (ค) การสนับสนุนการสร้างเสริมเข้มแข็งแก่สมาชิกโครงการ
- (ง) การสนับสนุนทางการเงินแก่สมาชิกโครงการ
- (จ) การประชุมใหญ่ประจำปีของผู้แทนกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
- (ฉ) หลักเกณฑ์อื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน

6) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อบังคับนี้

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่คณะกรรมการการแต่งตั้ง ได้รับเบี้ยประชุมและผลประโยชน์ตอบแทน ตามข้อบังคับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วย เบี้ยประชุม ค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนอื่นของประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษา และอนุกรรมการของ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

หมวด 3

กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 9 กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนาและดำเนินการจัดระบบสวัสดิการพื้นฐานให้แก่สมาชิกของกองทุน สวัสดิการชาวบ้าน
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือของชาวบ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการ จัดสวัสดิการชาวบ้าน
- 3) ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาความมั่นคงในชีวิตและการพึ่งตนเองของชุมชน โคนผ่าน กระบวนการเรียนรู้และการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน

ข้อ 10 กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน ประกอบด้วยทุนมิติต่างๆ ได้แก่ทุนทางจิตใจ ทุนทางปัญญา ทรัพยากร วัฒนธรรม และในส่วนของเงินทุนและทรัพย์สินได้มาจาก

- (1) การสมทบจากสมาชิก
- (2) การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (3) การสนับสนุนจากหน่วยงานของหน่วยงานภาครัฐ
- (4) การสนับสนุนจากภาคเอกชน รวมทั้งหน่วยงานต่างประเทศหรือองค์กรระหว่าง ประเทศ
- (5) รายได้จากการดำเนินกิจการของกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน
- (6) ดอกผลของเงินหรือรายได้จากทรัพย์สินของกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 11 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดสวัสดิการชาวบ้านกองทุนสวัสดิการชาวบ้านแต่ละ กองทุนจะต้องจัดให้มีระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก การสมทบจากสมาชิก การให้สิทธิประโยชน์ ตอบแทน การบริหารจัดการเงินกองทุน และเงื่อนไขอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิก และให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

ข้อ 12 การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน กองทุนสวัสดิการชาวบ้านจะต้องจัดให้มีระเบียบและระบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย ให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก มีการจัดการที่เปิดเผย โปร่งใส มีแผนงาน ระบบการตรวจสอบ มีการ รายงานให้สมาชิก คณะอนุกรรมการ และกรรมการ โครงการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ข้อ 13 ให้แต่ละกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน มีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ที่สมาชิกคัดเลือก หรือสรรหามาจากผู้แทนชุมชนและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนคุณสมบัติ จำนวนและ องค์ประกอบ วิธีการคัดเลือกหรือสรรหา อำนาจหน้าที่ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นวาระ และวิธีการ ดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด โดยความเห็นชอบ ของสมาชิก

ข้อ 14 การเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชาวบ้านให้เป็นโดยความสมัครใจ และกองทุน สวัสดิการชาวบ้านควรมีมาตรการที่เอื้ออำนวยให้ทุกคนในชุมชนสามารถเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการ ชาวบ้านได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

หมวด 4

คณะอนุกรรมการประสานสนับสนุนการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 15 เพื่อให้การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชาวบ้านในแต่ละจังหวัด มีการเชื่อมโยงให้เกิด การเรียนรู้ในการบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการอาจพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานสนับสนุน การพัฒนาสวัสดิการชาวบ้านในจังหวัดหรือในระดับภาค ที่ประกอบด้วยผู้แทนกองทุนสวัสดิการชาวบ้านใน จังหวัดนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 16 คณะอนุกรรมการตามข้อ 15 มีบทบาทหน้าที่ในการเชื่อมโยง สนับสนุนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชาวบ้านในจังหวัด และการสร้างความร่วมมือระหว่าง กองทุนสวัสดิการชาวบ้านในจังหวัดกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีพัฒนาต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาข้อมูลสวัสดิการชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง

หมวด 5

การประชุมใหญ่ประจำปีของผู้แทนกองทุนสวัสดิการชาวบ้าน

ข้อ 17 ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมใหญ่ผู้แทนกองทุนสวัสดิการชาวบ้านอย่างน้อยปีละ ครั้ง เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของโครงการ คณะอนุกรรมการประสานสนับสนุนการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

กองทุนสวัสดิการชาวบ้านทั่วประเทศ เพื่อกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ แนวทางการดำเนินงานในช่วงต่อไป และพิจารณาหลักเกณฑ์ หรือระเบียบของโครงการที่สำคัญ ตลอดจนการสรุปทบทเรียน องค์ความรู้ ในการพัฒนาและบริหารจัดการ โครงการและกองทุนสวัสดิการชาวบ้านต่อไป

หมวด 6

การรายงาน การตรวจสอบ และการประเมินผล

ข้อ 18 ให้มีการ รายงานผลการดำเนินงานโครงการ ให้คณะกรรมการสถาบันทราบอย่างน้อย ปีละ 2 ครั้ง

ข้อ 19 ให้มีระบบการตรวจสอบภายใน และระบบการติดตามผลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

ข้อ 20 ให้จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยสถาบันวิชาการหรือคณะบุคคลที่มี คุณวุฒิเชี่ยวชาญ และเป็นอิสระ จากภายนอก

ประกาศ ณ วันที่ 24 มิถุนายน 2548

ศาสตราจารย์พิเศษ

(ยิวันน์ วุฒิเมธี)

รักษาการประธานกรรมการ
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

หลักการเหตุผลประกอบการออกข้อบังคับ ว่าด้วย โครงการพัฒนาสวัสดิการชาวบ้าน

สังคมไทยมีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคารพต่อกันของผู้คนและคนกับธรรมชาติ ในอดีตชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆของชาวบ้านในชุมชนด้วยวิธีที่หลากหลายและกลมกลืนกับวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น แม้ต่อมาภาครัฐจะมีบทบาทจัดสวัสดิการต่างๆให้กับประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะสวัสดิการในรูปของเงิน และสิ่งของช่วยเหลือ แต่ชุมชนหลายแห่งยังคงรวมตัวกันเป็นเครือข่ายจัดสวัสดิการของชุมชนที่ครอบคลุมมิติของทุนทางสังคมต่างๆ ที่มากกว่า “เงินตรา” อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรชุมชนยังกระจัดกระจาย ต่างกลุ่มต่างทำ ขาดการเชื่อมโยงและขาดการสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างเป็นระบบ

เครือข่ายองค์กรชุมชนจึงตระหนักร่วมกันว่าจำเป็นต้องส่งเสริมพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมแก่ชาวบ้าน โดยสนับสนุนการฟื้นฟูสวัสดิการให้สามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งระบบสวัสดิการชาวบ้านมีแนวความคิดที่สำคัญคือ การสร้างความตระหนักรู้และฟื้นฟูการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันทุกด้านของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน เป็นโครงสร้างของระบบท้องถิ่นที่ชาวบ้านเป็นผู้จัดระบบเป็นเจ้าของการพัฒนา การจัดสวัสดิการชาวบ้านอยู่บนหลักการพื้นฐานของการให้อย่างมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน ธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่น ใช้หลักศาสนา และการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

การพัฒนาสวัสดิการชาวบ้านให้เข้มแข็งยั่งยืน สามารถอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนได้กว้างขวางต่อเนื่อง จะต้องมีการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายสวัสดิการของชาวบ้านที่มีอยู่แล้วให้สามารถจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้และขยายผลไปสู่ชุมชนท้องถิ่นต่างๆอย่างเป็นขบวนการ มีการประสานเชื่อมโยงระบบสวัสดิการชาวบ้านกับระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระบบของหน่วยงานภาครัฐ อย่างเกื้อกูลกัน โดยจัดให้มีระบบระเบียบ สถานภาพรองรับการดำเนินการของชุมชนเป็นทางการและสอดคล้องกับวิถีของชาวบ้าน ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนทางนโยบายและการเงินจากภาครัฐ ให้เกิดเป็นระบบโครงสร้างหรือกลไกของชุมชนท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการให้แก่ชาวบ้าน